

Н. А. Фоломеєва

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

КУРС «ЕСТРАДНИЙ СПІВ (ВОКАЛ)» ЯК ЧИННИК ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ВНЗ

У статті розкрито ідею виховання особистості сучасного студента педагогічного вищого навчального закладу засобами естрадного вокального мистецтва під час вивчення курсу «Естрадний спів (вокал)» відповідно до авторської робочої програми. Висвітлено мета, завдання, дидактичні принципи та основні аспекти і методичні рекомендації, на яких необхідно зосереджувати увагу в процесі підбору репертуару, роботи з мікрофоном, виконавської майстерності в цілому та в ході роботи відповідно до запропонованої авторської програми.

Ключові слова: естрадне вокальне мистецтво, виховання особистості студента, курс «Естрадний спів (вокал)», особистість студента.

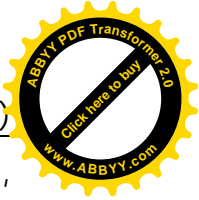
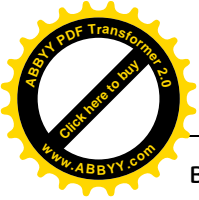
Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства, коли інтерес молоді до естрадного вокального мистецтва стрімко зростає, відповідно підвищується і його значення як дієвого фактору виховання особистості студентів ВНЗ недооцінене сучасними дослідниками. Недостатнє висвітлення цієї проблеми та її важливості обґрунтовують актуальність нашого дослідження, результати якого частково висвітлюються в даній статті.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема виховного впливу мистецтва на особистість достатньо широко висвітлена як у вітчизняній, так і у іноземній мистецтвознавчій, педагогічній та психологічній науковій літературі. Загально-теоретичні проблеми культурного розвитку людини та його естетичної складової висвітлюються зокрема в працях Б. Ананьєва, Л. Виготського, В. Верховинець, І. Зязюна, М. Кагана, М. Лейзерова, О. Леонтьєва, Л. Масол, М. Овсянникова, С. Рубінштейна, В. Сластьоніна, С. Уланової, О. Щербини-Яковлевої, Б. Юсова [9]. Однак поряд з цим виховний вплив естрадного мистецтва на особистість студента висвітлений вкрай недостатньо, а виховання особистості студента ВНЗ у процесі вивчення курсу «Естрадний спів (вокал)» відповідно до авторської робочої програми не було темою інших досліджень з об'єктивних причин. Виходячи з таких обставин були сформульовані предмет та мета дослідження, результати якого подані у статті.

Мета статті – розкрити можливості виховних впливів на студентів в ході вивчення ними курсу «Естрадний спів (вокал)».

Виклад основного матеріалу. Під час вивчення курсу «Естрадний спів (вокал)» за авторською робочою програмою особистість студента цілеспрямовано виховується в дусі поваги до надбань української та європейської культури.

Курс «Естрадний спів (вокал)» є одним із профілюючих предметів у системі підготовки вчителя музики і має на меті практичну підготовку студентів до

вокально-педагогічної діяльності на уроках музики в загальноосвітній школі, позаурочних та позашкільних виховних заходах, озброєння їх основними знаннями про будову голосового апарата та особливості його функціонування, формування необхідних вокальних навичок й умінь майбутніх педагогів-музикантів.

Завдання курсу:

1) методичні: дати студентам систематизовані знання щодо будови і функції голосового апарата, біофізіологічних механізмів співацького процесу, стійких критеріїв якості співу і співацької майстерності;

2) пізнавальні: озброїти майбутніх спеціалістів практичними знаннями розвитку та охорони дитячого співацького голосу, проведення вокально-хорової роботи в школі;

3) практичні: забезпечити професійну готовність вчителя до здійснення вокальної та вокально-педагогічної діяльності у загальноосвітній школі та позашкільних установах.

До завдань курсу входять:

- засобами естрадного вокального мистецтва здійснювати естетичне виховання майбутніх фахівців;

- розвивати художньо-творчі та вокально-виконавські здібності, навички та вміння;

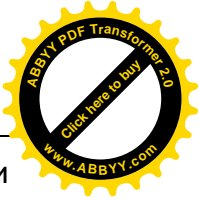
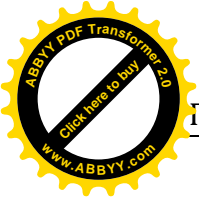
- навчання методичним прийомам в галузі формування і розвитку співочого голосу та музичних здібностей, необхідних для подальшої кваліфікованої роботи в школі та вищих навчальних закладах [11].

Спираючись на наукові дані про будову та функції голосового апарату така навчальна дисципліна як «Естрадний спів (вокал)» має: формувати розуміння механізмів співацького процесу, критерії якості співу і співацької майстерності, розвивати активний вокальний слух, формувати та удосконалювати вокально-технічні та виконавські навички, домагатись свідомого володіння голосом, розуміння естрадної етики та виконавської культури, а також використання можливостей звукопідсилюючої апаратури [10].

Співочий процес разом із його складовими елементами – це складний систематичний, послідовний і довготривалий процес, який проходить безпосередньо на заняттях з викладачем естрадного вокалу, а також містить у собі й самостійну роботу студентів над удосконаленням свого власного голосу [12].

Курс естрадного вокалу є однією із головних складових у комплексному професійному формуванні творчої особистості й музичному становленні майбутнього фахівця та тісно пов'язаний у педагогічному процесі з профільючими предметами та дисциплінами [8].

Матеріалом курсу є педагогічний і концертний репертуар, що містить у собі різноманітний естрадний вокальний репертуар, який охоплює якомога більше стилів та напрямів естрадної музики, народні пісні в сучасній естрадній чи джазовій обробці.

У професійній діяльності педагог повинен керуватися головними дидактичними принципами:

- поєднання та взаємозв'язку освітнього і виховного процесів;
- поступовості і послідовності у навчанні;
- індивідуального підходу;
- єдності вокально-технічного та художнього розвитку [7].

Важливе значення має виховання в студентів вимогливості до себе, цілеспрямованості, творчої активності та ініціативності. Дуже важливо виховати у студентів навички самостійної роботи над удосконаленням своєї професійної майстерності.

Обов'язковою умовою індивідуальних занять має бути творчо-психологічний контакт між викладачем та студентом. Він дає можливість максимальної фіксації специфічних співацьких відчуттів.

У початковий період виховання студента, поряд з детальним ознайомленням з його фізичними даними, педагог повинен знайти найбільш природний і якомога короткий шлях до глибокого вивчення індивідуальності його особистості. Педагогічна майстерність полягає не у нав'язуванні своїх методів, а в терплячому систематичному створенні сприятливого ґрунту для свідомого, завжди критичного їх сприйняття, аналізу та синтезування студентами [2].

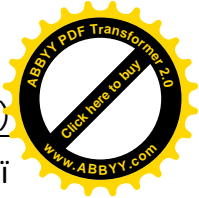
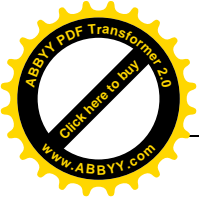
Знайти творчу «іскру» студента, сприяти її розвитку, спрямовуючи її, але не «тиснучи» на індивідуальність майбутнього митця – у чому і полягає сенс творчого підходу до вокальної педагогіки.

Необхідно керуватися певними вокально-методичними настановами, які передбачають:

- грудочеревне дихання;
- високу позицію звучання голосу, що забезпечує характерні для всіх голосів норми коливань нижньої та верхньої форманти;
- змішування головного та грудного резонування з переважною участю кожного з них для різної висоти звуків;
- вільне положення гортані;
- звільнення м'язів надставної труби (губи, токи, язик тощо) від надмірного напруження [4].

Студенти усіх курсів повинні не менш двох разів за семестр брати участь в академічних концертах. Велике значення під час використання звукопідсилювальної апаратури має формування навичок постійного слухового самоконтролю як під час навчання в класі, коли необхідні координації ще тільки формуються, так і в період творчої діяльності на сцені [1].

У класі естрадного співу студент навчається роботі з мікрофоном, мікшерним пультом, підсилювачем, ревербератором тощо. Навички роботи з мікрофоном повинні бути доведені до автоматизму, а робота з іншою звукопідсилюючою апаратурою – до напівавтоматизму [5].

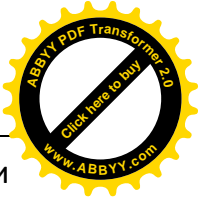
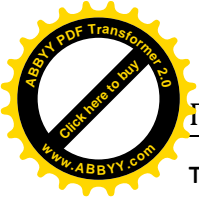
Кожен студент в процесі роботи має бути для педагога об'єктом постійної уваги та суб'єктом творчого діалогу – спілкування задля вивчення всіх його можливостей на кожному етапі розвитку. На значенні суб'єкт-суб'єктних відносин увага неодноразово акцентувалася, тому в даній статті немає сенсу зосереджувати на цьому увагу [3].

Репертуар підбирається з урахуванням вокальної та художньо-виконавської підготовки студента. Він повинен бути завжди доступним у вокально-технічному та музично-художньому планах, корисним для розвитку голосу, культури і виконавської майстерності на певному етапі. Використовування непосильного репертуару може викликати негативні наслідки – від хвороб голосового апарату до моральних травм. Так само і більш розвинутого співака не варто «тримати» на полегшеному репертуарі. Це може нівелювати процес його подальшого розвитку та самовдосконалення, причому як у професійному ракурсі, так і у особистісному [6].

Отже, складаючи навчальну програму, педагог повинен підібрати вокально зручний і корисний репертуар для кожної стадії розвитку студента. Під час роботи зі студентом необхідно намагатися досягати: виявлення максимально творчої самоактивності молодшої людини, неможливість пасивної присутності і споглядацької позиції в педагогічному процесі (як студента, так і педагога); індивідуальної орієнтації творчих завдань, створення ефективного соціально-педагогічного мікро-середовища діяльності; доброзичливості до кожного студента незалежно від його особистісних якостей та досягнень у навчанні; виключення поділу на обдарованих і не обдарованих, об'єктивне оцінювання вчинків та результатів навчання, а не особистісних якостей; створення умов для успішного формування і розвитку кожного; виключення негативних оцінок діяльності та особистості; використання тільки морально-психологічних форм заохочення до діяльності.

У будь-якій мистецькій діяльності формування і розвиток особистості проходить швидкими темпами, бо мистецтво (і, зокрема, естрадне вокальне мистецтво) активізує і задіює всі сфери людини (студента і педагога), спонукає її до творчості, яка також вимагає постійного розвитку від особистості, яка взаємодіє з мистецтвом. Активізуються пам'ять, увага, уява, певні емоції тощо. Тому автором були розроблені робочі навчальні програми для спеціальності «Музичне мистецтво» (спеціалізація – Керівник шкільного естрадного колективу) «Естрадний спів (вокал)», «Естрадний вокальний ансамбль», «Методика викладання естрадного співу», «Педагогічна практика», спецкурс «Основи звукорежисури», у яких реалізовано теоретичний та практичний досвід у галузі виховання особистості засобами естрадного вокального мистецтва.

Також автор є керівником проблемної групи, яка працює за темою «Інноваційні педагогічні технології музично-естетичного виховання засобами естрадного мистецтва» та науково-практичної лабораторії по розвитку музично-

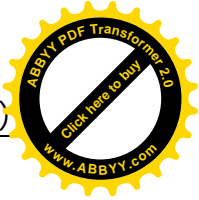
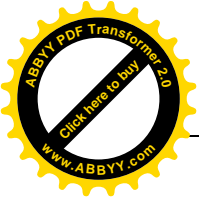
творчих та вокальних здібностей. Цей досвід дозволяє робити певні висновки щодо значення естрадного вокального мистецтва для молоді та робити певні припущення щодо підвищення його популярності і в майбутньому, тому і виховна роль при правильному доборі зразків, вірогідно, буде лише зростати.

Висновки. Мистецтво сучасної естради відзначається помітною популярністю серед молодіжних кіл, що сприяє залученню молоді до безпосередньої діяльності, перетворення від споживача мистецтва до творця, який буде особистісно зацікавлений в результатах і самому процесі навчання, зокрема в галузі музичної освіти. Особливе зацікавлення у студентів викликає естрадне вокальне мистецтво. Багаторічний досвід автора свідчить також про широкі можливості виховання студентів у процесі вивчення курсу «Естрадний спів (вокал)», та розвиток їх особистісних якостей поряд з навчанням і вихованням.

У статті доведена ідея про виховання сучасної молоді засобами естрадного вокального мистецтва як вихідна форма і базисна основа цілісного формування особистості шляхом вивчення курсу «Естрадний спів (вокал)» відповідно до запропонованої авторської робочої програми, тому перспективним вважаємо подальше дослідження професійно-педагогічних можливостей естрадного вокального мистецтва для виховання та становлення гармонійно розвиненої особистості студента – майбутнього педагога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багадуров В. Очерки по истории вокальной педагогики. Ч. 3 / В. Багадуров. – М., 1960. – 248 с.
2. Варламов А. Полная школа пения / А. Варламов. – М., 1953. – 312 с.
3. Витт Ф. Практические советы обучающимся пению / Ф. Витт. – Л., 1968. – 168 с.
4. Дмитриев Л. Основы вокальной методики / Л. Дмитрієв. – М., 1968. – 675 с.
5. Дрожжина Н. В. Функції мікрофону у вокальному виконавстві на естраді. / Н. В. Дрожжина // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук праць. – Вип. 15. – Х. : ХДУМ ім. Котляревського, 2005. – С. 77–86.
6. Дрожжина Н. В. К проблеме сочетания эстрадного вокала с хореографией и пластикой / Н. В. Дрожжина // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук праць. – Вип II. – Харків : Стиль-Іздат, 2003. – С. 107–114.
7. Євтушенко Д. Питання вокальної педагогіки / Д. Євтушенко. – К., 1987. – 254 с.
8. Конников А. П. Мир эстрады / А. П. Конніков. – М. : Искусство, 1980. – 272 с.
9. Музична естрада : словник / [уклад. В. М. Откидач]. – Харків : Видавець І. В. Якубенко, 2004. – 445 с.
10. Микита М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микита – К., 1985. – 231 с.
11. Морозов В. Вокальный слух и голос / В. Морозов. – М-Л., 1965. – 314 с.
12. Юцевич Ю. Словник музичних термінів / Ю. Юцевич. – К. : 1971. – 438 с.

РЕЗЮМЕ

Н. А. Фоломеева. Курс «Эстрадное пение (вокал)» как фактор воспитания личности студента ВУЗ.

В статье раскрыта идея воспитания личности современного студента педагогического высшего учебного заведения средствами эстрадного вокального искусства в процессе изучения курса «Эстрадное пение (вокал)» в соответствии с авторской рабочей программой. Освещены цель, задача, дидактические принципы и основные аспекты и методические рекомендации, на которых необходимо сосредоточивать внимание в процессе подбора репертуара, работы с микрофоном, исполнительского мастерства в целом и в ходе работы в соответствии с предложенной авторской программой.

Ключевые слова: эстрадное вокальное искусство, воспитание личности студента, курс «Эстрадное пение (вокал)», личность студента.

SUMMARY

N.Folomeyeva. Course «Vaudeville chant (the vokal)» as factor of the education to personalities of the student of High school.

The idea of the education to personalities of the modern student of the pedagogical high educational institution facility vaudeville vocal art in process of the study of the course «Vaudeville chant (the vocal)» accordingly author's to program there are revealing in the article. Also in the article illumination purpose, task, didactic principles and the main aspects and methodical recommendations, on which necessary to concentrate attention in process of the selecting the repertoire, work with mike, skill as a whole and in the course of functioning accordingly offered author's program.

Key words: vaudeville vocal art, education to personalities of the student, course «Vaudeville chant (the vocal)», students personalities.